

NOVA DOSTIGNUĆA KATEHIZACIJE MLADEŽI U PUBERTETU

Stanko WEISSGERBER

Pristupam ovoj temi, jer je to najteži i dosad najneuspjeliji dio našeg katehetskog rada, a imao sam prošle jeseni priliku provesti mjesec dana u bruxelleskom međunarodnom institutu za katehetski pastoral »Lumen vitae« proučavajući upravo dostignuća katoličkih naroda u katehizaciji mladeži u pubertetu. Od polaznika instituta, svećenika, laika redovnica iz 35 zemalja, s 5 kontinenata mogao sam doznati što su pojedini narodi u tom području dosad postigli. Raspitivao sam se kod profesora instituta, kod praktičara po Bruxellesu i Louvainu, posjetio katehetske centre, rad u školama, dva sam puta sa studentima instituta predavao po njihovoj metodi u jednoj gimnaziji.—

Vani je bujan katehetski rad, mnoštvo časopisa i knjiga, svuda niču centri, što znanstveni što radni, koji objelodanjuju nove edicije knjiga ili dosijea za mlade, u kojima okušavaju i usavršuju nove metode katehizacije. Nacionalni centri pod vodstvom episkopata vode sav taj rad. — Taj je rad ozbiljno *probio puteve sretnoj* katehizaciji mladeži u pubertetu. — Želim iznijeti cijeli problem, najuspjelije rješenje i program kako da ga i mi ostvarimo.

1. Najveći problem naše katehizacije.

Mi s djecom radimo mnogo. Katehiziramo, obavljamo prve pričesti, potvrde, đlačke mise. U zagrebačkoj nadbiskupiji 70% krštene djece prima prvu pričest, po drugim biskupijama i više. Imademo 4 poratna štampana katekizma. Čeka nas još sistematsko organizirani rad oko usavršenja te katehizacije, jer smo još daleki psihi današnje djece, ali ipak u duše djece sijemo mnogo!

Ali s mladima stojimo bijedno. Mladež prelaznih godina, od početka 13. do uključno 17., listom nam izmiče! Četiri su razloga tom stanju:

Prvi je *redovna psihička perturbacija prelaznih godina*. Mladi su se uvijek u tim godinama udaljavali od zajednice u kojoj su nikli, od njenih ideala, moralnih vrednota, tražeći svoj individualni put. Kasnije bi se vraćali i uklapali u zajednicu donoseći osvježenje svoje individualnosti. Duševna perturbacija puberteta u sva je vremena uzrokovala vjersku krizu.

Drugi je faktor *nagla socijalno-urbanistička preobrazba naših vremena*. Revija »Science et avenir« raspravljala je pred 3 godine: »Otkada datira problem omladine?« Otkad se razvilo industrijsko-urbanističko društvo. — U prijašnja vremena, a još i danas u narodima jednostavnih civilizacija, mlade je u perturbaciji prelaznih godina čuvala obitelj i zajednica (pleme, odnosno ambijenat sela). U inicijacijama su dobivali odgoj i uputu u život, religiju i seksualnost. Kod nas su roditeljski ugled, javni život sela i neka roditeljska inicijacija praktično rješavali problematični prelaz iz djetinjstva u zrelost. — No današnji industrijsko-urbanistički način života, koji je iza ovog rata snažno zahvatio seoska područja, pokolebavao je roditeljski autoritet i same obitelji, razbio skladni zatvoreni ambijenat sela, doveo mase ljudi u gradove, gdje su izgubili svoju ljudsku i religioznu orijentaciju. To se na mladima prelaznih godina odrazilo u pojačanoj mjeri, napose zato, što su u gradu naišli na trku i nervozu, zastali očarani sjajem tehnike i lagodnog života, susreli raspojasani seksus i kriminal. Pubertetska kriza skupa s religioznom se time podvostručila. Ona se povećala i time, što medicina bilježi, da mladi ove generacije ranije tjelesno dozrijevaju, a duševni razvoj u njima izrazito zaostaje. I time, što se među djecom i mladima masovno pojavljuju psihoneurotične smetnje. Prema anketi iz 1963. od 23.253 učenika 7—14 godine s područja Zagreba i 10 gradova Hrvatske, 61,6% djece ima neke psihoneurotične smetnje.¹

Treći je faktor ateizam, koji se naglo i snažno spustio na mladež našeg katoličkog naroda i vjersku problematiku mladih podigao na 3. potenciju. Zahvatio je ujedno i roditelje, koji su postali zbunjeni, nehajni i zaplašeni, da bi utjecali na mlade u vjerskom razvoju, slali ih na vjeronauk.

Četvrti je faktor: *mi nemamo* i nismo nikad imali ni pravu tematiku ni pravu metodu za katehizaciju mladeži u prelaznim godinama. Uz to susrećući iza rata velike zapreke do dođemo do mladih, izgleda da smo i sada, kad je do njih nešto lakše doći, ostali inertni. Moramo se iskreno pitati: Jesmo li zapustili mlade?! — A oni tonu. Kriminalitet mladih raste: 1956:4,4% od svih omladinaca, 1958:5,1%, 1960:7,5%.² — Kome ćemo mi predati koncilsku »poruku mladima«?! — Sijali smo mnogo u dječje duše, no lipanjska vrućina prelaznih godina posušila je svu našu žetvu, ostade nam vrlo malo!

2. Mladež prelaznih godina ipak pokazuje religioznu žed

U jednom našem manjem gradu jedna je maturantica gimnazije prošle jeseni sama okupila 9 kolegica, onda je našla svećenika, i počeli su vjeronauk. Broj je rapidno rastao: 9 23 35 50. — Unatrag 3—4 godine opažamo, da se na misijama neobično odaziva gimnazijska mladež, u mnogim gradovima su oni bili procentualno najviše zastupano doba. — Drugi broj naše najjeminentnije revije »Encyclopaedia moderna« (1967. jan-febr.) iznenadio nas je tvrdnjom Franca Pedičeka, da postoji sve

1. Pedagogija, 1964. II. 168—193.

2. Dr KRSTO PASINOVIC, Omladinska delikvencija (scripta), 5.

veća »Glad mladih za vrijednostima.« »U svojem danas sve većem egzistencijalnom gladu za vrijednostima, počeli su mnogi naši mladi ljudi tražiti te vrijednosti sami, mimo nas i bez nas... Eksperimentiraju s vlastitom savješću, da se sami domognu spoznaje, ... što je vrijedno života, što zlo, što čovjeka istinski usrećuje, i što mu zapravo osmišljava postojanje, život, akciju.« Pisac završuje nemoćan: »Što činiti?« — Ovaj je članak uzbudljiv poziv nama, jer mi imamo »vrednote«!

3. Psihički temelji religioznog odgoja mladih u pubertetu

Uvjerimo se, da je temeljni kriterij i najodlučniji faktor pri izboru predmeta i metode katehizacije mladih, — njihova psiha u prelaznim godinama! To je isticao još Jungman, prigovarajući, da »stariji katehetski planovi nisu tom zahtjevu udovoljavali«³, a to još više ističu mladi katehitičari i psiholozi. Mladi su slični bolesniku, kojemu treba dijeta. Moramo ispitati njihovu sposobnost, apetit, i dati im hranu za ovaj čas! — To će svakako biti birana hrana: — kerigma, ne teorije i sistemi, — Biblija s živim Kristom, — doživljaj liturgije! No prvi nam je kriterij, u kojem je stadiju razvoja sada njihova vjera, što oni ovog časa žedaju? Kakvih »vrednota«? — Šteta, što smo sve do nedavno tako malo pazili na psihu mladih i bavili se skoro samo dječjom psihom, žali Jacques Audinet.⁴ Što smo sastavljali katehetske planove ne gradeći ih na psihu mladih, tuži se pedagog Karl Stieger⁵!

A kakva je ta psiha mladih u prelaznim godinama? Burna i zagonetna. Sad ne možemo ući u njenu analizu. Sastoji se u procvatu tijela, uma i srca. Budi se uspavali »čovjek« u svojoj punini. Mladi otkrivaju svoju nutritivu, i u njoj svoju ličnost, izlaze u borbu za njenu afirmaciju, otkrivaju i osvajaju za nju vrednote, među kojima radikalno i idealistički traže najveću, smisao svega. Doživljavaju buđenje svih snažnih ljudskih nagona, napose seksualno-ljubavnog, koji cijeli taj proces ovijaju silnom osjećajnom bujnošću.—

Silan je odjek te drame na religioznom području. Prema psiholozi: ma: Sprangeru, Keilbachu, Pfliegleru, Godinu, Vergotu, Debesu... zbiva se ovo:

1. — Dječje antropomorfno shvaćanje Boga, s ljudskim, očevim likom, pretvara se u čistu vjeru u Boga, koji je duh. 2. — Dječja pasivna vjera, kojom je sve primao bez provjeravanja, sad je pred oštrom kritikom razuma, i preobrazuje se u vjeru osobnog uvjerenja. Braneci slobodu on se protivi autoritetu. U znanosti često vidi protivnika vjere. 3. — Dječji egocentrizam, osjećaj da je u centru zbivanja, nestaje, i mladić se osjeća izgubljenim među ljudima, pred odgovornošću, izborom zvanja, problemom zla i svim drugim zagonetkama života, egzistencijalno nemoćan, nesposoban da sobom vlada. 4. — Dječji animizam (osjećaj da su sve stvari nekako žive) i magični ritualizam (uvjerenje da će ga

3. JUNGMAN: *Katechetik*, hrv. prijevod u rukopisu 236. str. Pogl.: Više škole.

4. JACQUE AUDINET, *Vers une catéchèse des adolescents*, Paris 1964, 7.

5. *Orientierung*, 10. IV 1963, 139—144.

sva priroda kazniti ako čini zlo, a da će sve dobiti od Boga i anđela, ako zamoli) polako nestaju. Prije mu je svijet bio pun duha, čuda, anđela, Boga, a sad je pust. On sumnja u Boga, molitvu, snagu sakramenta... 5. — Jake *strasti* protiv se često zapovijedima Božjim, i on je u napasti da preze i zapovijedi i Boga. 6. — Nastaje sveopći nesklad, gubitak ravnoteže i orijentacije, promjena ukusa i simpatija. Dosadanja zgrada religioznosti sva se pokoleba. Na sav taj nutarnji nesklad sruši se još i utjecaj filma, nemorala, sablazni i ateističkih parola.

Zato mladi osjete indiferentnost ili averziju od religije, religiozne prakse, religiozne zajednice, a napose od djetinjih svojih oblika pobožnosti. Momci bježe prvo na kor, onda pred crkvu, pa pred gostionu...! Sve se to zbiva burnije ili blaže, — prema brzini razvoja, — religioznoj baštini djetinjstva, — i utjecaju ambijenta. — Stariji katolički pedagozi kolebali su čak pred mišlju, da bi trebalo *odustati* od svakog religioznog utjecaja na mlade, ali ta je misao bila osuđena i nekoć (Boop, Toth, Winkler, Pfliegler, Wunderle...), i sada od novijih katoličkih psihologa. *Mladima upravo sada moramo pomoći!*

Danas psiholozi vide u prelaznim godinama upravo čas *budenja* zrele osobne religioznosti, »naglog poleta religioznog osjećanja«⁶ »čak i kod onih osoba, koje su bile ravnodušne prema pitanjima vjere i koje će u zrelo doba ponovo postati ravnodušne.«⁷ Mladi se sada najozbiljnije bave problematikom, u biti religioznom! — Proučavajući taj duboki interes mladih psiholozi otkrivaju »*dodirne točke*« između mladih i Boga, mjesta susreta, »ročišta«! U čemu je dakle Bog ispunjenje njihove elementarne duševne gladi? Debes, Vergote, Godin⁸ ih nalaze tri: Prvo, mladi traže *zadnji smisao* i vrednotu života. Nalaze Boga. Drugo, mladi teže za prijateljem, *ljubavlju*. Nalaze to u Bogu, Kristu. Treće, mladi osjećaju egzistencijalnu nemoć pred strastima, zahtjevima života, muči ih snažni osjećaj grešnosti. U Bogu, Kristu nalaze spasitelja i snagu! Sjećamo se mi toga i iz svoje mladosti! Katehizacija prelaznih godina mora se *nadograditi na ove životne težnje* mladih. Upravo to je rješenje!

4. Kako da na tom temelju gradimo katehizaciju mladih u pubertetu?

Sad promotrimo domete katoličkih naroda u katehizaciji mladih. Španjolci provode stari katehetski plan. Država bdije nad njim. Novo, bolje rješenje, govorili su mi španjolski svećenici, nije se probilo, iako ga svi žele. — Talijani imaju 4 katehetske revije, nekoliko snažnih studentskih centara, mnogo dostignuća u radu s djecom, ali plan za mlade ne obaziru se na njihovo duševno stanje. Od 13. godine nižu: liturgiku, povijest Crkve, dogmu, moral, de gratia. — Poljski svećenik, inspektor katehizacije u biskupiji Katowice, opisao mi je uzorno organizirani katehetski rad, od centralnog katehetskog vijeća u Warsavi do umnožava-

6. MAURICE DEBES. *Mladenačko doba*, Sarajevo 1955, 95 str.

7. Isto mjesto.

8. EDUARD SPRANGER, *Psihologija mladenačkog doba*, Beograd 1938, 330; DEBES, nav. djelo 95; VERGOTE ANTOINE, *Psychologie religieuse*, Bruxelles 1966, 314; KEILBACH VILIM, *Religiozno doživljavanje*, Zagreb 1944, 30; GODIN ANDRÉ: *Le mete della catechesi nelle varie tappe del sviluppo*, Torino 1960; *Adulte et enfant devant Dieu*, Bruxelles 1961.

nja katehetskih skripta. Katehetski plan im je originalan. Za mladež prelaznih godina nemaju plan građen na njihovom psihičkom stanju, ali se probijaju prema njemu. Plan za tehničke škole im je uzoran, inicijacija u kršćanski život i brak. — Austrijanci tiza sav obilni znanstveni katehetski rad ne mogu nam za našu temu ništa sugerirati. Njihov katehetski plan ne računa uopće sa zbivanjima puberteta, to je beskrajni ciklički katehizam. Sastavljao ga je sveuč. profesor, valjda neovisno od kateheta praktičara. — Holandani su veoma napredni u katehizaciji, uzorno formiraju učitelje-katehete, imaju u školama svakodnevni vjeronauk, no za katehizaciju mladih nemaju zrelih rješenja. — Nijemci Zapadne Njemačke imaju prvorazredne stručnjake, centre, i uzorni »Katholische Katechismus«, koji preobrazuje i školsku katehizaciju, ali katehizacija u pubertetu im je dosta daleko od života mladih, nije građena na njihovim psihičkim potrebama. — No Nijemci Istočne Njemačke imaju od Theissinga i Schollmeiera uzoran katehetski program za mlade u pubertetu, kateheze izrađene na temelju mladenačke psihe, moderan, bliz istočno-njemačkoj stvarnosti, životu i »jeziku« mladih. Englezi imaju tradicionalni plan, mnogo učenja napamet, naglašeni odgoj karaktera. Tek od 1958. počinje modernizacija⁹ — Zaustavimo se kod *Francuza i Belgijanaca*. Oni su picnirski našli rješenje za katehizaciju mladih u pubertetu. Ne samo da su usvojili: biblijsku inspiraciju, kristocentrizam, kerigmu, bujni život Crkve, nego oni *sve grade na psihi mladih!* Princip je pronađen, definitivan. Oni grade katehizaciju na gladi mladih za vrednotama. Primjena je pokusna, i vele »On cherche — još tražimo!« No i ona ima toliko zrelih plodova, da su francuski biskupi na konferencijama 7—22. X 1966. taj sistem odobrili i uzakonili.

Koje je njihovo rješenje? I. gledom na predmet katehizacije mladih:

— Stavljaju načelo: Odrécimo se želje, da mladima zapišemo u dušu *cjeloviti sistem*, cijeli cursus, kao liturgiku, dogmatiku, apologetiku. Davno je Jungman pisao: »Budimo toliko srčani, da za mlade napustimo uobičajenu sistematiku«¹⁰. Oni su sada posve zauzeti svojim subjektivnim doživljajima i traže konkretna rješenja. Oni sad traže smjer, ideal, simbol, ne gotovo djelo. To će sebi izgraditi sami (veli Babin).¹¹ — Nego otkrijmo u svakom stadiju razvojnih godina njihovu *glad za vrednotama*. Što cijene, za čim *čežnu*, koje im je *životno zanimanje?* Pružimo im tu »vrednotu« u kršćanstvu. To će biti Krist pod jednim vidikom, jedna bitna vizija kršćanstva. To će oni žedno primiti! — Konkretno, bruxelleska radna grupa kateheta ovako je to ostvarila: — U mladima 13—14. god. (8. osmoljetke) pročitali su *glad za vrednotom*: rasti, biti velik, o-svojiti svijet. Za predmet katehizacije su izabrali: Bog želi da rastemo (Bog darovatelj života. Kršćanski smisao tijela. Inicijacija u pubertetski razvoj, seks-probleme, ...) Krist je došao da nas učini većima nego što jesmo: Božjim posincima (trostruki naš život, njegovi izvori, hrana, rast tijela, uma, milosti). Bog nam je dao da zagospodarimo svijetom (smi

9. B. I. C. E., *Dix années de travail catéchétique dans le monde*, Paris 1960.

10. JUNGMAN, *Katechetik*, hrv. prijevod 237.

11. BABIN, *Les jeunes et la foi*, ed. Chalet, 1960, 175.

sao tehnike, osvajanje svijeta i svemira.) Krist nas vodi da osvojimo uz zemlju i nebo (vzija naše nebeske budućnosti, uzdignuća čovjeka). — U mladima 14—15. godine (I gimn.) prozreli su glad za vrednotom slobode. Za katehizaciju su uzeli: Težnja za slobodom u mladosti i čovjekov put prema osamostaljenju, kroz razvoj (rješavanje problema odnosa s roditeljima, zabava, izlazak, deparac itd. Ekscesi mladih za slobodom. Zrelost za slobodu. Odgoj za slobodu). Zatim, ljudsko robovanje radu, novcu, strasti, grijehu, Sotoni kroz sve vjekove. Krist dolazi, da nas oslobodi (pashalni misterij, jezgra kršćanstva. Oslobođenje kroz krst, ispovijed, sve sakramente, oslobođenje od smrti kroz uskrsnuće sudnjeg dana. Misa, ovjekovječenje tog misterija oslobođenja). Kršćanska pobjedna asceza, kojom postajemo slobodna djeca Božja. — U mladima 15—16. god. (II gimn.) našli su dominantnu glad za prijateljstvom, ljubavlju. Izabrali su zato teme: O prijateljstvu, potrebi ljubavi, ljubavi mladića-djevojke itd. Zatim pozitivni kršćanski pogled na brak, svetu ljubav kroz koju Bog vodi ljude vječnoj ljubavi (seksualni odgoj, uputa u brak). — Tema prelazi na Božje prijateljstvo s ljudima u SZ, NZ, sa svakim čovjekom. Krist ga pečati krvlju, ostvaruje sa svakim od nas, po Euharistiji. Krist prijatelj mladih. Ljubav prvi zakon kršćanstva. Rat, rasna mržnja, rastava u tom svjetlu. — U mladima 16—17. god. (III gimn.) prozreli su glad za vrednotom: Učiniti svijet boljim! Govorili su im zato o Crkvi, velikoj zajednici braće u ljubavi. Doživljaju zajedništva u liturgiji, u svagdanjem životu. — Crkva, obnovljena Koncilom zahvaća svijet — akcijom za gladne i potlačene, ... akcijom za mir, slaganje rasa, ... akcijom duhovnog dizanja, ... akcijom pobožanstvenjenja. Ujedinjeni u Kristu idemo prema eshatološkom jedinstvu u Bogu. Mladi u toj Crkvi rade za taj plan. (Apostolat mladih u svijetu pojedinačno i u organizacijama). Poruka Koncila mladima ... Usput se rješavaju povijesni problemi o Crkvi, napadaji na nju itd. ...

Evo tako, težnje mladih, koje redovno dolaze u sukob s vjerom, postaju izvor vjere. Tu mi mlade odgajamo u vjeri, u onoj fazi u kojoj se nalaze. Vodimo ih k zrelosti, veli Babin¹². Tu vidimo ostvarene, iskorištene dodirne točke mladih i Boga, o kojima govore psiholozi. — To je novi tip katehizacije mladih u prelaznim godinama! S njim valja početi sa 13-tom godinom!

2. Gledom na metodu, služe se do skrajnosti *aktivnom i radnom metodom, radom u ekipama*, služe se *došijeima* u kojima su listovi ili arci s temama, a daju ih iza obrade. Dovode na katehizaciju, ako se može, ljude iz života, koji o nečem mogu svjedočiti. Kateheta mora ostvariti *osobni kontakt* s mladima i biti im prijatelj.

5. Počnimo i mi

Zašto mi jednom ne bismo bili među prvima? Preuzmimo njihovo otkriće. Nećemo prevoditi njihove kateheze, nego proučavati naše mlade, i pod njihovom inspiracijom izraditi kateheze s našom kulturom, povi-

12. Isto djelo, 174 str.

13. VAN CASTER, *Catéchèse et Dialogue*, ed. Lumen Vitae, Bruxelles 1966, 76—93

ješću, životom. Uvažit ćemo naše specifično stanje, probleme i rješenja. S jednom grupom kateheta taj ćemo posao sada početi. Naši mladi nam traže vrednote, upozorio nas je pisac Encyclopaediae modernae. Mi ih imamo. Moramo ih mladima dati!

SUMMARIUM

In catechizandis iuvenibus tempore pubertatis (13 — 17 incl.) successum non habemus propter perturbationes pubertatis ordinarias, auctas transformatione sociali et atheismo, et deficientia aptae materiae et methodi catechisationis. — Juvenes autem semper maiorem sitim valorum manifestant. — In catechizandis iuvenibus norma fundamentalis pro eligenda materia et methodo catechizationis est eorum status psychicus. Psychologi invenerunt sub externa apathia iuvenum erga religionem: magnam investigationem valorum vitae, desiderium amoris et amicitiae, desiderium Dei, salvatoris ex impotentia existentiali. In hoc aedificanda est catechizatio iuvenum pubertatis! — Inter nationes catholicas Galli et Belgae hoc factum psychicum ad catechizationem applicarunt. Quaerunt in animabus iuvenum diversorum annorum pubertatis sitim valorum vitae, et in catechesi istas valores christianas proponunt. — Utuntur methodo operativa, in coetibus (equipe). — Datur suggestio ad applicandam hanc inventionem in nostra patria.